

ENUNȚ ȘI ENUNȚARE ÎN DISCURSUL ȘTIRILOR

Dr. FLORENTINA POPA

Știrile sunt ferestre spre realitate, principala sursă prin care informații din realitatea ce ne înconjoară, mai apropiată sau mai depărtată, ajung la noi. Dar, de la informația brută până la cea prezentată în buletinul de știri e o cale de străbătut în funcție de sursa de informații, de criteriile de selecție specifice fiecărui mediu de informație. La noi ajunge interpretantul celui care a redactat știrile, iar interpretantul nostru depinde atât de conținutul discursului cât și de ritmul frazelor, de indicii suprasedimentali.

Dacă privim din perspectiva ascultătorului în cazul multor știri interpretantul nu are referent, sau referentul este o altă știre, de aceea intertextualitatea are un important rol în dezamalgamarea știrilor și mai ales în încadrarea acestora în contextul social.

Un prim pas în procesul de structurare sintagmatică a știrilor este stabilirea universului de discurs pe baza unui dicționar de bază comun emițătorului și receptorilor cărora se adresează. Acestea fac parte din competența enciclopedică a celor doi poli ai comunicării. Competența ascultătorilor este cea care stabilește relația emițător – receptor în procesul de interacțiune. Emițătorul invită receptorii la cooperare interpretativă, dar actul are loc dacă competențele de comunicare ale interlocutorilor sunt apropiate. Aceste discursuri nu ar deveni știri dacă nu ar exista receptorii care să le consume. Și semnul, a consuma, este definitiv pentru acest tip de discurs, pentru că o dată auzite, în cazul celor radiofonice, a doua zi, sau chiar în aceeași zi nu mai reprezintă o știre, nu mai are aceeași valoare informativă.

Pentru a înțelege știrile, trebuie să luăm în considerare doi determinanți: limbajul în care sunt codificate și forțele sociale care determină felul în care sunt produse și citite mesajele lor. Din punct de vedere al limbajului folosit, știrile se apropie mai mult de limbajul științific, accentul este pus pe sensul denotativ al semnelor folosite, mesajul este referențial.

Discursul radio este un discurs diferit atât față de cel din presa scrisă cât și de discursul video. Specificitatea sa este dată de oralitate, de proiecția pe axa timpului. De aceea discursul radio, spre deosebire de discursul scris, trebuie să aibă o structură care să permită înțelegerea rapidă a informației. Enunțul și enunțarea sunt într-o strânsă interdependență.

Enunțul cuprinde în structura sa mărci ale enunțării, care fac performativ modul lor de interpretare la microfon, dar și procesul de decodificare la nivelul receptorilor. Sintaxa condiționează înțelegerea enunțurilor, este o intercondiționare între sintaxa textului, semantica și pragmatica sa. *Mihai Dinu* analizează diferența dintre textul scris și textul scris pentru a fi citit, cel care se adresează urechii și nu ochiului. El face trimitere la activitatea de cercetare de patruzeci de ani a mai multor cercetători englezi, activitate care a fost ulterior sintetizată de *Jack Goody* sub forma unor particularități, caracteristice textului scris comparativ cu cel oral.¹

-
- ¹ tendința de a utiliza cuvinte mai lungi
  - preferința pentru nominalizare acolo unde vorbitorii recurg, de obicei, la verbe cu același înțeles
  - folosirea unui vocabular mai variat
  - recurgerea mai frecventă la epitete
  - ocurența mai scăzută a pronumelor personale
  - mai mare pondere acordată subordonării sintactice în detrimentul coordonării
  - preferința pentru propoziții enunțiative în dezafoarea celor exclamative
  - un mai mare accent pus pe construcțiile pasive
  - frecvența mai mare a gerunziilor
  - grija de a formula idei complete, cu explicarea tuturor presupuzițiilor subiacente

Lungimea frazelor este un criteriu de diferențiere tocmai datorită succesiunii în timp a semnificantului, în cazul comunicării orale, față de succesiunea în spațiu a cuvântului scris. Un alt criteriu al memorării unui enunț este nivelul de instruire al receptorilor.² Fără îndoială, frazele mai complexe au șanse să fie receptate mai bine de ascultătorii care au o enciclopedie mai bogată, la care procesele de inferență au loc mai rapid. Motivația ascultătorului este esențială în receptarea și decodarea informației prin focalizarea atenției asupra enunțului respectiv. Înțelegerea unei știri pornește de la intrarea ei în câmpul conștiinței.

Peste enunț se suprapune enunțarea, ritmul de citire a enunțului de către emițător este un parametru foarte important în procesul de decodare. Experiențe realizate în laboratoarele de psihologie au pus în evidență faptul că în cazul în care aceeași listă de itemuri a fost citită mai întâi cu un ritm, iar apoi cu un alt ritm de citire, ascultătorul nu a mai recunoscut nici un item din lista citită anterior. A considerat că i s-a citit o listă nouă. Ceea ce duce la concluzia că memoria de scurtă durată acționează mecanic, ca o bandă de magnetofon, dar și că atenția se focalizează și pe modul de emisie al mesajului. O altă experiență vine să întărească această concluzie. Se citesc două liste, prima, care cuprinde itemuri mai dificile la început, și a doua, care are la final itemurile mai dificile. S-a constatat că, în cazul celei de-a doua liste au fost reținuți mai bine termenii mai dificili. Ceea ce dovedește că informațiile mai întâi sunt stocate în memoria de scurtă durată și apoi sunt prelucrate.³ Trecerea de la memorarea mecanică la înțelegere, presupune existența în memoria de lungă durată a unor reprezentări mentale a semnificațiilor, astfel încât la auzul semnificantului să se facă corelația într-un interval de timp cât mai scurt.

Din datele furnizate de psihologia cognitivă se deduce că într-o primă fază are loc stocarea fonologică a informației, care apoi este urmată de corelarea semnificantului cu semnificatul. Viteza cu care are loc dezamalgamarea frazei auzite și reamalgamarea ei depinde de dicționarul de bază al ascultătorului. Există o legătură permanentă între memoria de scurtă durată și memoria de lungă durată unde sunt depozitați semnificații. Într-o frază fiecare cuvânt are o anumită valoare, un potențial de semnificare în funcție de celelalte cuvinte, semnificația sa este strâns legată de raportul cu celelalte cuvinte. Fraza capătă sens după ce în mintea ascultătorului s-a produs resemantizarea tuturor cuvintelor auzite. Acest proces este puternic influențat de modul de interpretare a discursului, de paraverbal. Pornind de la semnalul postului care anunță emisiunea de știri, și care uneori se repetă pe parcurs separând știrile, până la vocea prezentatorului sau prezentatorilor (gravă, înaltă) și modul de interpretare toate au importanța lor în menținerea audienței, adică a interacțiunii dintre cei doi poli ai comunicării, colectivul redacțional și ascultătorii.

Din punct de vedere paraverbal, sunt importante timbrul vocii prezentatorului, tonalitatea, tempoul, accentuarea cuvintelor cheie, pauzele. Discursul oral este dependent de timp. Percepția

-
- eliminarea repetițiilor, a digresiunilor inutile și a altor manifestări ale redundanței, caracteristice oralității

Mihai DINU, Comunicarea, București, Editura Științifică, 1997, pg 338

² Cercetările făcute au stabilit că memoria de scurtă durată reține o frază de 12 cuvinte în totalitate. Odată cu creșterea numărului de cuvinte, scade numărul de cuvinte reținute din prima parte a propoziției, însă într-un ritm mai lent decât în cazul memorării cuvintelor din cea de-a doua parte a frazei. Dacă în cazul unei fraze cu 13 cuvinte, din prima parte a frazei sunt reținute 95% din cuvinte, iar din a doua parte a frazei 85%, în cazul frazei cu 17 cuvinte din prima parte sunt reținute 90%, iar din partea a doua doar 50%. Diferența continuă până la o diferență de patruzeci de procente în cazul unei fraze cu 40 de cuvinte (sunt reținute 50% din cuvintele primei părți a frazei și doar 10% din cea de-a doua parte). (...) frazele prezentate în benzile desenate conțin, în medie, 8 cuvinte, cele din revistele pentru femei – 14, cele din publicațiile Reader's Digest – 17, cele din articolele de ziar – 21, iar cele din revistele și cărțile de știință – 29. Mihai DINU, op. cit., pg 339

³ Datele despre modul de funcționare a memoriei de scurtă durată au fost luate din lucrarea Memorie și funcționare cognitivă Memoria de lucru, Daniel GAONAC'H, Pascale LARIGAUDERIE, Iași, Ed. Polirom, 2002, pg 60

ascultătorului este diferită în funcție de numărul de schimbări sesizate. Într-un buletin de știri majoritatea știrilor au teme diferite. Timpul relativ scurt în care sunt prezentate (în funcție de tempoul caracteristic fiecărui tip de format) determină ascultătorul să le perceapă aproape simultan, dacă nu la nivel de percepție auditivă, atunci la nivel de decodare a informațiilor, mai ales dacă presupun procese de inferență mai laborioase. Care este pragul dintre percepția simultană și cea succesivă, este o întrebare la care a încercat să dea un răspuns Solomon Marcus în cartea sa *Timpul*: cât de scurt trebuie să fie un stimul fizic pentru ca el să fie perceput instantaneu. Experimentele efectuate de Fraisse l-au condus la concluzia că acest prag este una până două sutimi de secundă în ceea ce privește stimulii tactili și cei auditivi și de zece până la douăsprezece sutimi de secundă în ceea ce privește stimulii vizuali.⁴ Aceasta poate fi situația semnalelor sonore care anunță de obicei știrile, sau care despart știrile într-un buletin de știri. Dar, pe lângă intensitatea sunetelor și înălțimea lor influențează modul de percepție. Dacă sunetele care se succed sunt înalte intervalul temporal dintre ele pare mai lung decât în cazul sunetelor joase. În general sunetele ascuțite par mai lungi decât cele grave, iar sunetele intense par mai lungi decât cele mai puțin intense.⁵ Se poate face o paralelă cu modul de prezentare a buletinelor de știri care au doi prezentatori, o voce masculină și una feminină, iar știrile să fie prezentate prin alternanță. Vocea feminină este mai ascuțită decât cea masculină. Sau analizând modul de accentuare a cuvintelor în fraze, intervalul dintre cuvintele accentuate și restul cuvintelor pare mai mare. Tonalitatea descendentă a finalului de frază și începutul unei noi fraze creează aceeași impresie.

Privit pe ansamblu, un buletin de știri este format dintr-o succesiune de știri separate printr-un semnal sonor sau prin pauze scurte, timp vid. Am putea spune că avem o secvență de stimuli discontinui comparabilă din punct de vedere spațial cu o linie punctată (care pare mai lungă decât un segment de dreaptă continuă), și care creează impresia că timpul în care sunt prezentate știrile este mai lung. Deși există și opinii contrare.⁶ În general întregul program radio este discontinuu și tocmai acest fapt atrage ascultătorii, umple un timp în care se desfășoară de obicei activități mecanice: șofatul, prepararea mâncării, etc.

În discursul radiofonic sintaxa organizează informațiile pe axa temporală, ea reprezintă structura profundă a mesajului. Orice modificare în structura de profunzime modifică structura de suprafață, care este semantică. Medierea între cele două niveluri ale enunțului o face pragmatica. Într-o știre primează intenția informativă a autorului. Efectul acestei intenții se poate maximiza pe baza principiului de cooperare, care include cele patru maxime: de cantitate, calitate, relație și de

---

⁴ A doua chestiune capitală se referă la faptul că unele evenimente succesive sunt sesizate ca și când ar fi simultane. Problema este deci: cât de lung trebuie să fie intervalul dintre doi stimuli scurți pentru ca ei să fie percepuți în mod distinct? Cu alte cuvinte, care este pragul de trecere de la simultaneitate la succesiune? Fraisse constată că răspunsul diferă după cum stimulii sunt omogeni sau eterogeni. În cazul stimulilor omogeni, pragul este de o sutime de secundă pentru stimulii auditivi și de zece sutimi de secundă pentru stimulii vizuali. În cazul în care un stimul auditiv (vizual) este urmat de unul vizual (auditiv) acest prag este de cinci până la zece sutimi de secundă. De fapt aceste date au o valoare aproximativă. Un parametru important, de care trebuie să se țină seama, este intensitatea stimulilor. S-a constatat că, în cazul duratelor scurte, cu cât stimulii auditivi sunt mai intensi cu atât intervalul dintre ei pare mai scurt. Este ca și cum durata procesului perceptiv al stimulului sunet, mărirându-se atunci când intensitatea stimulului se mărește, acaparează o parte din intervalul care urmează. Fenomenul devine mai frapant atunci când, în loc de două sunete, avem o secvență de mai multe sunete despărțite prin intervale izocrone. Cu cât sunetele sunt mai intense, cu atât ele dau o impresie mai puternică de densitate, iar intervalele dintre ele par mai scurte. Solomon MARCUS, *Timpul*, București, Ed. Albatros, 1985, pg 214

⁵ Solomon MARCUS, *Timpul*, pg 216

⁶ Solomon Marcus consideră că intervalul punctat este mai lung decât cel continuu. Se știe, de exemplu, că un interval punctat pare mai lung decât un interval vid de aceeași durată, dar această impresie slăbește pe măsură ce numărul stimulilor discontinui (când durata intervalului rămâne neschimbată) scade. Solomon MARCUS, op. cit., pg 216

mod. Mesajul trebuie să cuprindă o cantitate suficientă de informații pentru a fi înțeles, să fie adevărat, să evite divagațiile și să se exprime clar, fără ambiguități, respectând regulile sintaxei. Sau mai simplu, enunțul trebuie să fie pertinent. Pentru a realiza această cerință, indispensabilă în acest tip de comunicare, regulile din literatura de specialitate sunt legate în special de sintaxă și semantică, care împreună vor fi responsabile de efectele mesajului asupra receptorului.

Pentru a pune în evidență practic relația enunț – enunțare am selectat pentru analiză o știre difuzată de BBC la buletinul de știri de la ora 11. Și pentru că o caracteristică importantă a știrilor este de dependența lor temporală de context, (ele sunt rezultatul unor acțiuni de moment care scoase din context încetează de a mai semnifica același lucru) trebuie să stabilesc împrejurările în care a fost difuzată. Buletinul de știri a fost difuzat pe 23 noiembrie 2004, înaintea celui de-al doilea tur al alegerilor prezidențiale. Alianța D.A. contesta alegerile argumentând că au fost fraudate de PDSR. Urma al doilea tur al alegerilor prezidențiale în care candidați erau Adrian Năstase și Traian Băsescu. În aceeași perioadă în Ucraina opoziția contesta alegerile implicându-și susținătorii în manifestări de stradă. Impactul emoțional al situației tensionate din Ucraina va fi diferit pentru ucrainieni decât pentru noi. Aceeași semnificații vor avea semnificații diferiți. Contextul socio-politic și geopolitic determină semnificația semnelor sonore folosite. Toate aceste informații, însă, reprezintă interpretantul celor care au redactat știrea. În formularea lor este evident punctul de vedere al naratorului, care reprezintă o evaluare a situațiilor descrise ce poartă amprenta evaluatorului.

Semnalul sonor anunță începutul emisiunii și pregătește receptorul. Reprezintă marca emisiunilor informative BBC și au un rol preponderent ostensiv, dar poate fi considerat și un index care creează atmosfera specifică decodării știrilor. Semnificantului sonor îi corespunde în mintea ascultătorilor semnificatul - știri, informații locale, naționale și internaționale. Se formează un reflex condiționat între semnificant și semnificat la auzul semnalului sonor. Are însă și un rol de separare a secvențelor, așa numitul bornage⁷, în limba franceză, care rupe liniaritatea discursului.

După locul din cadrul emisiunii și timpul acordat putem considera că este o știre importantă pentru ascultătorii români. Acțiunea se desfășoară în Ucraina, informație furnizată în prima frază. Frază care dă topicul de discurs pentru întreaga izotopie. Semnificații din această frază răspund la întrebările cine, unde, ce.

*Parlamentul din Ucraina / va **dezbate** în regim **de urgență** / rezultatul votului la alegerile **prezidențiale** de duminică.*⁸

Cuvintele cheie care coagulează sensul sunt **dezbate, de urgență, rezultatul votului, prezidențiale**. Pauzele sunt determinate de tonul descendent la final de sintagmă prin care se accentuează finalul ultimului cuvânt din sintagmă și primul cuvânt de la sintagma următoare prin tonul ascendent folosit. Aceasta este o aserțiune și necesită o argumentare. Afirmația că Parlamentul va discuta rezultatul votului alegerilor prezidențiale și mai ales în regim de urgență reprezintă un efect determinat de o cauză. Trebuie să urmeze niște argumente de consolidare.

Mii de ucrainieni și-au petrecut noaptea pe străzile Kievului la chemarea liderului opoziției, Victor Iușcenko. Acesta susține că autoritățile au falsificat rezultatul alegerilor anunțându-l câștigător pe premierul Victor Ianukovici. Iușcenko afirmă că demonstrațiile vor continua până când Biroul electoral și Parlamentul îi vor recunoaște victoria. El și-a convocat astăzi simpatizanții în fața Parlamentului. Opoziția amenință că dacă legislativul va recunoaște victoria lui Ianukovici, va bloca șoselele, aeroporturile și va ocupa clădirile oficiale.

⁷ Robert VION, La Communication verbal, Analyse des interactions, Paris, Ed. Hachette, 1992, pg 219

⁸ Barele oblice semnifică pauzele din interiorul frazei, iar barele duble pauzele dintre fraze. Cuvintele scrise cu bold reprezintă cuvintele cheie, care sunt accentuate în timpul enunțării.

Analizând această primă secvență a știrii descoperim că actorii principali sunt *Viktor Iușcenko*, care reprezintă opoziția parlamentară și *Viktor Ianukovici* primul ministru încă în funcție. *Viktor Iușcenko* reprezintă pacientul sau victima, iar *Viktor Ianukovici* agentul. Cauza conflictului este falsificarea alegerilor, după cum susține pacientul, iar ca răspuns la această acțiune a agentului, victima își cheamă în stradă simpatizanții, care vor bloca șosele, aeroporturi, vor ocupa clădiri oficiale. Este o strânsă legătură între cauzalitate și temporalitate, acțiunea este în curs de desfășurare în prezent și va continua în viitor în funcție de menținerea cauzei. Situați creată este într-un echilibru metastabil, care tinde să se dezechilibreze dacă cauza care a generat conflictul se menține și chiar se consolidează prin recunoașterea victoriei agentului. Întreaga secvență este formată din propoziții narative aflate în raporturi de cauzalitate. Începe cu hotărârea *Parlamentului* ucrainian, apoi descrie într-o frază situația din Kiev și cauza care a generat-o și urmează patru fraze în care ne sunt descrise punctul de vedere al victimei și acțiunile pe care le va desfășoară și le va desfășura în viitor împreună cu simpatizanții săi. Finalul secvenței anunță dezechilibrarea situației și pentru a accentua acest dezechilibru se folosește enumerarea – va bloca șosele, aeroporturi, va ocupa clădiri oficiale. Reechilibrarea ei presupune și influențe externe, iar *Uniunea Europeană* este una dintre acele forțe care ar putea avea un asemenea efect. De aceea motivul următoarei secvențe este reacția *Uniunii Europene* la această situație conflictuală.

Organizarea sintactică, care susține partea semantică și pragmatică a descrierii, alternează frazele de o singură propoziție cu frazele mai lungi. Verbele folosite pentru a caracteriza atât situația cât și personajul sunt în succesiune spațială următoarele: **susține, anunță, a convocat, amenință, va bloca, va ocupa**. Trecerea care are loc de la timpul prezent la viitor, prin intermediul timpului trecut, perfect compus, al verbului **a convoca**, arată o acțiune deja realizată raportată la timpul enunțării. Se folosește verbul a convoca și nu a chema care ar însemna același lucru la prima vedere, dar a convoca semnifică oficializarea acțiunii, liderul opoziției îi cheamă oficial pe simpatizanți să protesteze, și nu ca persoană particulară. Succesiunea propozițiilor în această secvență este următoarea:

Parlamentul din Ucraina va dezbate în regim de urgență rezultatul votului la alegerile prezidențiale de duminică.(PP)/ Mii de ucrainieni și-au petrecut noaptea pe străzile Kievului la chemarea liderului opoziției Victor Iușcenko.(PP)/ Acesta susține (PP) /că autoritățile au falsificat rezultatul alegerilor anunțându-l câștigător pe premierul Victor Ianukovici. (CD)/ Iușcenko anunță (PP)/ că demonstrațiile vor continua (CD)/ până când Biroul Electoral și Parlamentul vor îi recunoaște victoria.(CT)/ El și-a convocat astăzi simpatizanții în fața Parlamentului.(PP)/ Opoziția amenință (PP)/ că (CD1)/ dacă legislativul recunoaște victoria lui Ianukovici,(CDT)/ va bloca șoselele, aeroporturile(CD1)/ și / va ocupa clădirile oficiale.(CD2)⁹

PP

PP // PP/ CD // PP/CD/ CT// PP// PP/CD1/CDT/CD1/CD2//

Se observă că frazele au în general câte o subordonată și în special completivă directă, iar mare parte a verbelor din propozițiile principale care au complete directe sunt verbe ilocutive: **susține, anunță**. Prin intermediul organizării sintactice se realizează relevanța mesajului, prin intermediul completivelor directe aflăm ce face agentul, din punctual de vedere al victimei, sau ce-și propune victima să facă ca răspuns, iar circumstanțiala de timp ne informează despre limitele temporale ale acțiunii propuse de victimă. Propoziția condițională subliniază cauza care va genera dezechilibrarea situației printr-o acțiune în forță.

⁹ Notațiile tipurilor de propoziții au următoarele abrevieri: **PP** – propoziție principală; **CD** – completivă directă; **CI** – completivă indirectă; **PPI** – propoziție principală incidentă; **CDT** – condițională; **AT** – atributivă; **SB** – subiectivă;

Indicii suprasegmentali vin în completarea sintaxei pentru a definitiva condițiile de relevanță care să permită receptorului să decodifice mesajul așa cum și-a propus emițătorul. Numeralul așezat înaintea substantivului mărește impactul și creează imaginea în mintea ascultătorului, nu sunt câțiva protestatari ci mii de oameni. Accentul cade pe cuvintele care aduc informații importante pentru înțelegerea mesajului. Primul semnificant accentuat în frază, **ucrainieni**, este subiectul propoziției. Celelalte cuvinte accentuate sunt **noaptea**, **Kievului**, **opoziției**, ajutând astfel la stabilirea semnificației frazei. Petrecerea unei nopți pe stradă nu este ceva obișnuit mai ales când invitația o face un lider politic. Sunt mai frecvente manifestările diurne, iar cele nocturne sunt destul de rare, mai ales cu o prezență atât de numeroasă. Numele orașului susține informația inițială că în Ucraina are loc această acțiune de protest. Redundanța are rolul de a ajuta decodarea mesajului. Pauza foarte scurtă, aproape imperceptibilă, dintre funcția victimei și numele său fixează în mintea receptorului cine este actantul care conduce acest protest. Urmează argumentul causal care susține fraza anterioară. Pronumele **acesta** previne repetiția supărătoare a numelui liderului, iar verbul este accentuat atrăgând astfel atenția asupra informației din completiva directă. Verbul din completivă justifică acțiunea, fiindcă au **falsificat**, și stabilește un raport temporal cu propoziția principală, cauza a fost anterioară efectului. Pauza dă posibilitatea înregistrării fonetice a semnificanților de până acum și stabilirea raportului de semnificare, ceea ce urmează după pauză reia, într-o anumită măsură, argumentul acțiunii, apoi următoarea pauză este înaintea numelui agentului și este necesară pentru fixarea fonetică a acestuia. În următoarea propoziție accentuarea verbului la fel atrage atenția asupra completei directe, a cărui verb este accentuat pentru că ne anunță ce-și propune să facă Iușcenko, să continue demonstrațiile, pauză la trecerea de la completiva directă la circumstanțiala de timp și apoi accent pe verbul din circumstanțială. Verbul **a convocat** și complementul **simpatizanții** reprezintă semnificații a căror semnificații sunt argumente că ceea ce s-a spus până acum este pus în practică și acest lucru este scos în evidență prin enunțare. La finalul secvenței, ultima frază anunță acțiuni punctuale revendicative reprezentând amenințările opoziției. Cadrul este mai general în ceea ce privește subiectul propoziției, dar și acțiunile sunt mai dure. Se accentuează verbul înaintea conjuncției care introduce o subordonată și pe care astfel o pune în evidență, însă, sintactic fraza este mai complexă. Sunt două complete directe și o causală. Cauzala susține verbul din principală, **amenință**, anunțând în ce condiții vor avea loc efectele descrise de completele directe. Verbele sunt accentuate în toate aceste propoziții, iar pauzele separă completele directe tocmai pentru a fixa acțiunile ce vor fi întreprinse.

Mii de ucrainieni și-au petrecut noaptea / pe străzile Kievului / la chemarea liderului opoziției, / Victor Iușcenko. Acesta susține că autoritățile au falsificat rezultatul alegerilor / anunțându-l câștigător pe premierul / Victor Ianukovici. Iușcenko afirmă că demonstrațiile vor continua / până când Biroul Electoral și Parlamentul / îi vor îi recunoaște victoria. El și-a convocat astăzi simpatizanții / în fața Parlamentului. Opoziția amenință că dacă legislativul recunoaște victoria lui Ianukovici, / va bloca șoselele, / aeroporturile / și va ocupa clădirile oficiale.

Enunțarea este neutră, curba melodică este liniară fără ca tonul să aibă creșteri sau descreșteri pe parcursul mesajului. Finalul tuturor frazelor este descendent marcând finalul ultimului cuvânt și finalul ideii cuprinse în frază. Singurele indicii sunt doar accentuarea cuvintelor cheie și pauze foarte scurte cu rol fatic și de fixare a informației.

Dacă prima secvență descrie situația din Ucraina, următoarea cuprinde opinia Uniunii Europene. În cadrul secvenței sunt inserate două intervenții a doi lideri europeni pentru a intensifica forța argumentativă a discursului. Pentru introducerea acestor inserturi se creează un context de insertie. În succesiunea temporală a difuzării lor întâi este o sinteză a celor declarate de oficialii europeni și apoi sunt introduse inserturile. Printr-o singură propoziție ni se face cunoscută poziția Uniunii Europene, verbul la perfect compus arată că acțiunea a avut loc anterior

enunțării, la fel și scurtele intervenții care au fost izolate probabil din intervenții mai lungi, iar aceste inserturi au fost alese pentru că servesc argumentării. Prezentarea primului oficial european este formulată într-o frază care cuprinde pe lângă propoziția principală și o atributivă ce furnizează argumentul selectării acestui lider politic, este reprezentantul *Uniunii Europene*, iar completiva directă sintetizează intervenția sa.

Uniunea Europeană și-a exprimat îngrijorarea cu privire la situația din Ucraina.(PP)/ Ministrul de externe al Olandei, X,(PP)/ a cărui țară deține și președenția Uniunii,(AT)/ a declarat (continuarea PP) / că e necesară reconsiderarea rezultatului votului(CD):

Cele cinci secunde din insert în limba engleză au în principal un rol fatic de verificare a recepției mesajului, dar și de instanță de validare. Cuvintele cheie accentuate sunt cele care încadrează enunțul în izotopia generală. Complementul direct, **îngrijorarea**, informează asupra atitudinii *Uniunii Europene* față de Ucraina, cele două semne sunt esențiale pentru stabilirea semnificației frazei. Pauza are rolul de a fixa fonetic topicul acestei secvențe. Acest topic este susținut de vocea Ministrului de Externe al Olandei. Este important semnificanțul care reprezintă numele țării, după cum vom afla imediat din propoziția atributivă ce urmează. Pauza scurtă fixează atât numele țării cât și numele celui ce va vorbi în insert. Semnificații: **președinția, a declarat, necesară, reconsiderarea** sunt centrele de coagulare semantică, care au rolul de a întări importanța oficialului, pauză de fixare înaintea verbului care ne spune ce face acesta, adjectivul **necesar** indică o cale de soluționare care nu poate fi evitată, iar accentuarea denotă impunerea ei. Pauza atrage atenția și fixează propunerea făcută de oficialul european. Tonul liniar și descendent la finalul frazei indică receptorului finalul ideii.

Uniunea Europeană și-a exprimat îngrijorarea / cu privire la situația din Ucraina. / Ministrul de externe al Olandei, / X, / a cărui țară deține și președenția Uniunii, / a declarat / că e necesară / reconsiderarea rezultatului votului.

Insert în engleză, traducerea începe după 5 secunde

Uniunea Europeană împreună cu OSCE va discuta pașii următori și strategia în relația cu autoritățile ucrainiene. Am decis ca toate statele membre să-l convoace pe ambasadorul ucrainian din țara respectivă și să-i transmită îngrijorarea cu privire la faptul că turul doi al alegerilor prezidențiale din Ucraina nu a fost la standardele internaționale./ a spus Ministrul de Externe al Olandei.

La finalul insertului pauza foarte scurtă, după care urmează o propoziție principală incidentă cu rol de fixare a funcției și țara de origine a autorului mesajului, întărește afirmația că rolul acestui insert este de validare a aserțiunii de la începutul acestei secvențe. Al doilea insert vine să întărească informația din primul insert, deși este mult mai evazivă, dar importantă este însă prezența în cadrul știrii în calitatea oficială pe care o are. Aserțiunea izolată de insert nu ar avea aceeași forță argumentativă. Împreună întăresc topicul secvenței și fixează izotopia. Accentuarea semnificațiilor: **Uniunii, Javier Solana, a declarat, Ucraina, incert**, înlesnesc decodarea mesajului. Dacă autorul insertului anterior era ministrul de externe al **Olandei**, de data aceasta ministrul de externe al **Uniunii** este cel care declară incertitudinea relațiilor cu Ucraina.

La rândul său însărcinatul cu afacerile externe al Uniunii, / X, / a declarat (PP) că viitorul relațiilor organizației cu Ucraina / este incert (CD) :

(6 secunde insertul original în limba engleză și apoi traducerea) *Relațiile dintre Uniunea Europeană și Ucraina depind în mare măsură de modul în care Ucraina își va construi propriul destin ./* (pauză înainte de incidentă pentru fixarea numelui celui care a vorbit) *a declarat Javier Solana* (propoziție principală incidentă).

Observăm că în primul insert oficialul olandez descrie acțiunile ce le vor întreprinde în viitor și stabilește strategia pentru viitor în relațiile cu Ucraina. Raportul temporal este viitor – trecut, strategia pentru viitor este cauzată de o acțiune din trecut, cauza din trecut generează efectele în viitor. În cel de-al doilea insert, însă, oficialul european vorbește la prezent despre aceste relații, iar de acțiunile viitoare este răspunzătoare în mare măsură Ucraina.

Din punct de vedere metadiscursiv cele două inserturi creează izotopia discursului *Uniunii Europene*. Paralel cu această izotopie la nivel oficial se conturează o altă opinie, a presei scrise din diverse țări europene. Această spicuire din presa europeană este prezentată de o altă voce, de această dată masculină. Această schimbare de voci are rol fatic.

Itinerarul jurnalistic începe din Germania, Frankfurt unde ziarul *Allgemeine Zeitung* avertizează că se va produce o reorganizare a spațiului de influență rus. Cele două fraze care sintetizează materialul din ziarul german sunt fraze complexe. Prima este formată dintr-o propoziție principală și o subordonată atributivă în care ziaristii fac supoziții despre un posibil prezent după victoria premierului *Ianukovici*, marcat prin modul potențial-optativ al verbului din subordonată. Următoarea frază este un argument de susținere pentru prima, amintind implicația președintelui *Putin*. Sintactic avem două propoziții principale coordonate prin conjuncția **și**, iar prima principală are și o subordonată, completivă directă, care susține și completează verbul **notează** din principală. Iar a doua principală continuă informația din prima frază unde semnificația era implicită, aici însă devine explicită. Acolo se avertiza, iar acum se atrage atenția, verbe care în acest context devin perlocuționare. Este un semnal de alarmă care cere o acțiune.

În Germania, Frankfurt Allgemeine Zeitung, avertizează asupra implicațiilor geopolitice (PP)/ pe care le-ar putea avea victoria premierului Ianukovici/(AT). Ziarul notează (PP) / că Vladimir Putin a intervenit de două ori pentru el (CD)/ și atrage atenția asupra unui proces de restaurare, având în centru Moscova. (PP)/

Intonația, accentele în fraze, pauzele pun în evidență această orientare a sensului acestui mesaj. Maxima de cantitate este susținută și paraverbal. În general toți semnificanții sunt roștiți clar și distincți de restul semnificațiilor din fluxul frazelor tocmai pentru a recepta, decodifica și corela mesajele mai rapid. Fiecare semnificant contribuie la completarea semnificației globale. Dintre toate cuvintele cheie indicate suprasegmental două se detașează prin modul distinct de întărire: **de două ori** și **restaurare**. Ele reprezintă punctele care atrag și de unde diverg noi sensuri prin procese de intertextualitate.

În Germania, / Frankfurt Allgemeine Zeitung, avertizează asupra implicațiilor geopolitice pe care le-ar putea avea victoria premierului Ianukovici. Ziarul notează că Vladimir Putin / a intervenit de două ori pentru el / și atrage atenția asupra unui proces de / restaurare, având în centru Moscova.

Al doilea ziar nominalizat este din Austria și are un mesaj mai optimist :

În Austria, Der Standard, crede (PP) / că opoziția mai poate câștiga totuși (CD) / dacă protestele populare vor continua (CDT).

Aserțiunea din principală și completiva directă reprezintă efectul cauzei din propoziția cauzală. Adverbul **totuși**, care este și accentuat, indică că mai există șanse pentru opoziție, dar cu o condiție, pauză pentru a atrage atenția asupra enunțului care sprijină hotărârea lui *Iușcenko*, continuarea protestelor. E o trimitere spre prima secvență, o reîntoarcere temporală.

În Austria,/ Der Standard, crede că opoziția mai poate câștiga totuși / dacă protestele populare vor continua.

Din Austria trecem în Franța unde ziaristii de la *Libération* sunt mai pesimiști. Ei consideră că Moscova este în spatele acestei situații și efectele ar putea fi dramatice pentru

manifestanți. Informație sugerată implicit în cea de-a doua frază prin repetiția dublată de comparația dintre culoarea roșu și sânge.

Cotidianul francez Libération nu este însă la fel de optimist, scriind despre o victorie a Kremlinului prin control de la distanță (PP)/ Ziariștii se tem(PP) / că revoluția portocalie din Ucraina ar putea deveni roșie, roșie ca sângele.(CD) /

Paraverbal suntem ajutați să decodificăm mesajul după cum îl interpretează emițătorul. Ni se transmite interpretantul său mai ales prin intermediul enunțării:

Cotidianul francez Libération / nu este însă la fel de optimist, / scriind despre o / victorie a Kremlinului / prin control de la distanță. Ziariștii se tem că revoluția portocalie din Ucraina ar putea deveni roșie, roșie ca sângele.

Le Temps din Elveția schimbă topicul prin interpretarea pe care o dă situației din Ucraina, **alegeri furate**. Iar cotidianul ungar este mai îngrijorat, dată fiind apropierea spațială de Ucraina. Semnificații care sintetizează situația sunt: **criză adâncă**. Ziarul *Pravda* este și mai tranșant și topicul este evident negativ, denotația este separarea țării în două tabere, dar conotația ar putea fi război civil. Accentele și pauzele, prin fixarea semnificațiilor importanți, orientează semnificația generală a frazei și mesajului. Frazele sunt formate fie dintr-o singură propoziție, fie o propoziție principală cu o subordonată completivă directă.

În Elveția / Le Temps, pune și el diagnosticul de / alegeri furate / și observă că în toate cazurile similare de până acum, / Serbia și Georgia, / vinovații au sfârșit prost.

Cotidianul ungar privește cu îngrijorare la țara vecină și scrie că situația de la Kiev / trebuie ținută sub observație atentă pentru că / ar putea deveni periculoasă. Încă nu este revoluție, / dar este o criză / politică adâncă.

Și, ei bine, / în Slovacia, / Pravda, constată că de acum / există două Ucraine, / fiecare / condusă de un Viktor al ei.

Sintactic succesiunea propozițiilor poate fi reprezentată astfel :

/PP/ și /PP/CD// /PP/și /PP/CD/CC// /PP/ dar /PP// /PP/CD/.¹⁰

Aceste enunțuri care sintetizează opinia diverselor ziare europene au un numitorul semantic comun – situația tensionată și cu excepția ziarului elvețian, *Der Standard* toate celelalte vorbesc despre implicarea Rusiei în crearea și controlarea acestei situații. Deși pare o juxtapunere de propoziții narative care reflectă opinia ziarelor respective, și putem presupune că și pe a cititorilor săi și poate într-o anumită măsură și pe a guvernelor respective, această alăturare de fapt compară punctul de vedere al autorilor în funcție de situarea lor spațială. Iar receptorul are posibilitatea de a asculta această polifonie, de a compara prin procese de inferență și de a stabili interpretantul propriu.

În ultima secvență revenim în România. Autoritățile sunt îngrijorate de situația din Ucraina, iar opoziția de posibilitatea repetării acestei situații în România, după alegerile generale care urmează să aibă loc. Prima frază a secvenței prezintă atitudinea României într-o continuitate stabilită de organizarea textuală de până acum. Avem opinia Ministrului de Externe al Olandei, apoi a Ministrului de externe al Uniunii Europene, opinia diverșilor ziariști europeni și la final revenim în țară la autoritățile române. Conjunția **și** reamintește receptorului această succesiune de opinii.

A doua frază continuă ideea anunțând despre un comunicat al Ministerului de Externe Român, în antiteză cu opinia opoziției. Indicii suprasegmentali coroborează la stabilirea sensului aserțiunilor emițătorului.

---

¹⁰ PCC – prescurtarea propoziției circumstanțiale de cauză

Și autoritățile din România se declară / preocupate de situația din Ucraina. Un comunicat al Ministerului de Externe / exprimă îngrijorarea guvernului României / față de deficiențele majore înregistrate la alegerile din Ucraina, iar politicienii din opoziție dau semne că nu li se pare hazardată / o paralelă între ceea ce se întâmplă acum la Kiev / și ce s-ar putea petrece peste câteva zile la București. Este cazul candidatului Alianței PNL-PD / la alegerile prezidențiale, / Traian Băsescu:

Ce se întâmplă în Ucraina demonstrează că nu este important cine votează, ci-i important cine numără. Puterea din Ucraina este destul de apropiată mental de actuala putere din România. Deci ne putem aștepta la fraudarea votului și la București. Ne așteptăm la ce-i mai rău pentru democrație. Traian Băsescu.

Cele două inserturi successive reprezintă argumente pentru afirmațiile enunțate anterior de emițător, afirmații care au următoarea organizare sintactică:

PP// PP/PP/CD/AT/și /AT//./PP/insert/ PPI./ PP/insert//

Predomină propozițiile principale, iar subordonatele apar în cadrul frazei care descrie atitudinea opoziției față de situația din Ucraina. Completiva directă propune o paralelă, iar prin cele două atributive care se succed creează imaginea prezent – viitor, Kiev – București.

Principiul de relevanță a fost îndeplinit. Această frază complexă descrie tabloul realității românești, iar inserturile pe lângă rolul fatic creează și o polifonie care avertizează asupra repetării situației și în România, alături de Georgia și Ucraina. Vicepreședintele Bolcaș reamintește de Georgia trimițând la enunțul care sintetizează informațiile legate de acest subiect din ziarul elvețian *Le Temps*.

Vicepreședintele **PRM**,/ Lucian Bolcaș,/ **împărtășește** aceeași opinie:

Ceea ce se întâmplă acum în Ucraina este un avertisment extraordinar, este un avertisment și ceea ce s-a întâmplat în Georgia. Nu trebuie să uităm că oamenii înțeleg să se ridice în apărarea democrației. Este un lucru extraordinar. Este un avertisment pentru toți cei care vor încerca într-o formă sau alta să fraudeze alegerile democratice oriunde pe glob, inclusiv în România.

Un material destul de lung, dar bine structurat pentru a menține atenția receptorilor. Din punct de vedere temporal începutul și finalul se suprapun pe axa liniară prezent – viitor. Știrea este gândită sub forma ciclică. Inserturile finale trimit receptorul la imaginea iconică creată de începutul știrii.

Din punct de vedere spațial, pornind de la Kiev, unde ne însoțește vocea liderului opoziției, mergem în Germania, Austria, Elveția, Ungaria, Slovacia și revenim acasă, în România. Avem patru inserturi cu vocea: Ministrului de externe al Olandei, apoi Ministrul de externe al Uniunii, Traian Băsescu, liderul opoziției românești, și Lucian Bolcaș, vicepreședintele PRM. Deși sunt mai multe voci și la propriu și la figurat întregul material are un singur topic, o izotopie coerentă și unitară și un interpretant global. Toate vocile, implicit sau explicit, își exprimă dezaprobarea față de modul de numărare a voturilor la alegerile prezidențiale din Ucraina. Vectorialitatea argumentării este astfel orientată încât ascultătorului român să i se inducă îngrijorarea față de o asemenea posibilitate și implicit vina ar purta-o partidul aflat la guvernare.

Din punct de vedere al referențialității știrii ea a fost structurată astfel încât să fie accesibilă tuturor ascultătorilor indiferent dacă au sau nu informații anterioare despre subiectul aflat în discuție. Dar în funcție de enciclopedia fiecăruia subiectul va fi interpretat diferit. Inițial are loc receptarea semnificațiilor și raportarea lor la semnificații corespunzătoare, dar ulterior în procesul de stabilire a semnificației apar și structurile semantice profunde, structuri actanțiale și structurile ideologice. În funcție de competența proprie receptorul va stabili care este personajul

pozitiv și cel negativ din acest text. Aici are loc o negociere între argumentele emițătorului și ideologia receptorului. Multitudinea de voci care folosind alți semificanți duc spre același interpretant are rolul de a completa interpretantul receptorului sau de a-l schimba. În general succesiunea de informații determină, prin procese de inferență, o actualizare a altor informații aflate în enciclopedia proprie. De la o relație complementară se trece la una simetrică pe parcursul procesului de intertextualitate. Anunțarea orei și a denumirii postului are un rol fatic de verificare a relației stabilite, de fixare pe axa temporală.

*Opt și cinci minute, ascultați **BBC***

O bună comunicare radiofonică se bazează pe relația enunț – enunțare, care dă sensul mesajului și face posibilă decodificarea lui de către receptor. Dacă mesajul nu este bine structurat enunțarea va avea de suferit. Tempoul, accentele, pauzele se suprapun peste matricea enunțului și orice defect al rețelei va necesita un efort suplimentar din partea emițătorului pe parcursul enunțării, efort resimțit și de receptor, atât pe parcursul receptării, cât și al interpretării. Deși totul pare atât de simplu când ascultăm la radio o știre, când este bine redactată, însă, conceperea și interpretarea ei la microfon necesită cunoștințe mult mai profunde decât simpla narare a faptelor.